

T.Clemm

«Ingen dårlige vibber»

Vibrasjonsprosjektet i IA-bransjeprogrammet for bygg og anlegg

Thomas Clemm

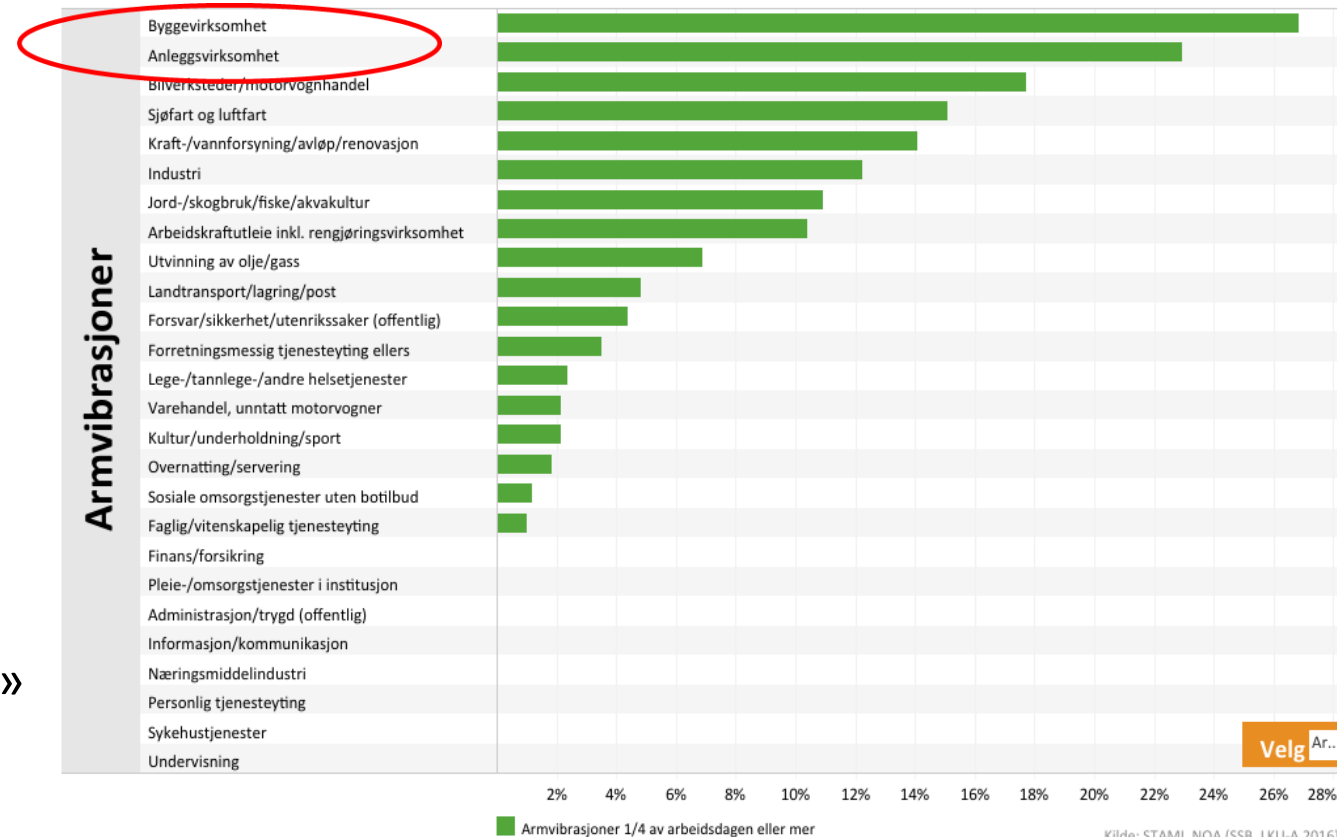
Stipendiat ved Statens Arbeidsmiljø- Institutt
(STAMI)

Yrkeshygieniker / bedriftsfysioterapeut
Mesta AS

31.05.2021

Bakgrunn

- 60 000 arbeidstakere i bygg og anleggsbransjen opplever at de er eksponert for vibrasjoner fra håndholdte verktøy ¼ av arbeidsdagen eller mer.
- Det er dokumentert at vibrasjonseksponering (også moderate nivåer) kan føre til HAVS eller liknende plager.
- For bedrifter og arbeidstakere er det vanskelig å gjøre gode risiko-vurderinger av vibrasjons-eksponering. Slik behøver det ikke å være.
- Enkelte håndverktøy har skadelig høyt vibrasjonsnivå. Slik behøver det ikke være.
- Forprosjektet i IA-bransjeprogrammet avsluttet 15.03.2021. Hovedprosjektet «Ingen dårlige vibber» fikk positiv innstilling fra styringsgruppen den 27.05.2021

Resultater fra forprosjektet

- Ulike typer vibrerende verktøy ble beskrevet som «hovedkilder» til vibrasjonseksponering blant deltakerbedriftene.

To hovedkategorier:

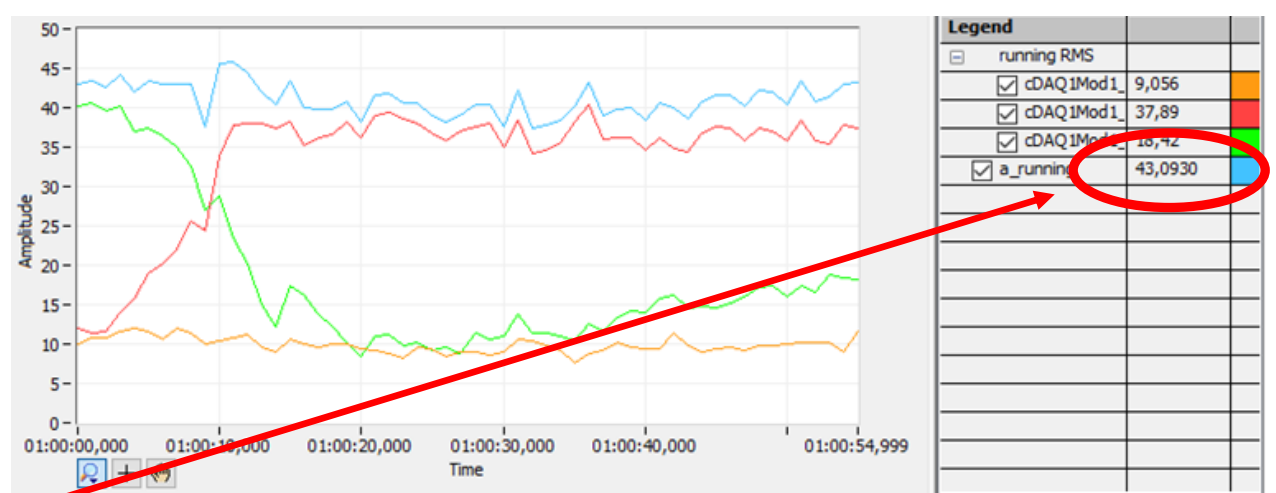
1. Håndholdte verktøy i vektområdet 1-5 kg. En rekke ulike verktøy som muttertrekere, bajonettsag og hammerbor ble beskrevet som verktøy med høye vibrasjonsnivåer.
2. Håndstyrte verktøy i vektområdet over 20 kg .
Verktøyene som ble beskrevet var ulike typer av fjellbor som er montert på støtteben eller i tauoppheng.

DELTAKENDE BEDRIFTER/ ORGANISASJONER

- BNL (IA-Bransjeprogrammet)
- STAMI
- Rise Institute
- Oslo Trykkluft
- Mesta
- Vestfold Fjellboring
- Caverion
- Skanska
- Peab
- Gjerden Fjellsikring
- Visinor

Resultater fra forprosjektet –Håndstyrte verktøy

- Målinger av håndstyrte fjellbor viste svært høye vibrasjonsnivåer:

Standardbor: 43 m/s², som fører til at grenseverdi inntreffer etter 6 minutter med eksponering.

Knematerbor: 26 m/s², grenseverdi inntreffer etter 17 minutter

- Målt vibrasjonsnivå var ca 40 % høyere enn oppgitt fra produsent

Accelerometer 3D

Målinger på Atlas Copco BBC16W (over) og Montabert T21 (til venstre)

Resultater fra forprosjektet -Håndholdte verktøy

- Målinger av håndholdte verktøy viste høyere vibrasjonsnivå enn de nivåene som er opplyst av produsentene (opp til 34 %).

Oversikt:

Merke/modell	Type verktøy	Produsentoppgitt vibrasjonsnivå (m/s ²)	Eksponeringstid til grenseverdi og tiltaksverdi inntreffer:		Målt vibrasjonsnivå (m/s ²)	Eksponeringstid til grenseverdi og tiltaksverdi inntreffer:	
			Tiltaksverdi	Grenseverdi		Tiltaksverdi	Grenseverdi
Milwaukee M18 FIWF12-0	Muttertrekker	7,7	61 minutter	245 minutter	8	47 minutter	188 minutter
Milwaukee M18 CHX	Borhammer	8,9 / 9,5	38 / 33 minutter	151 / 133 minutter	12,3	20 minutter	79 minutter
Milwaukee M12 FHIWF12-0	Muttertrekker	10,3	28 minutter	113 minutter			
Milwaukee M18 ONEFHIWP12	Muttertrekker	16,7	11 minutter	43 minutter			
Wurth BMH 45-xe	Bor og meiselhammer	8	47 minutter	188 minutter	10,7	30 minutter	120 minutter
Milwaukee M18 FHZ	Bajonettsag	7,7 / 8,3	51 / 44 minutter	202 / 174 minutter	11,5	25 minutter	109 minutter
Hilti TE 6	Borhammer	13,4	17 minutter	67 minutter			
Festool Vecturo 400	Multikutter	2,5 / 10	480 / 30 minutter	>1440 / 120 minutter			
Hilti SID 4	Slagtrekker	12	21 minutter	83 minutter			
Hilti SR 6	Bajonettsag	17,5/21,3	10 / 7 minutter	39 / 26 minutter			
Airtec RT-3200	Betongfres	7,2	58 minutter	231 minutter			
Von Arx FR300	Betongfres	?					
Hilti TE 1000-AVR	Meiselhammer	5	120 minutter	480 minutter			
Hilti TE 7	Borhammer	7	61 minutter	245 minutter			
Hilti DX 76	Boltepestol	600 bolter per dag					

Målinger på Wurth BMH45-XE slagbormaskin

Oversettelse av ISO-guide

ISO/TR 15350:2020 «Retningslinjer for kartlegging av hånd-arm vibrasjoner basert på tilgjengelig informasjon inkludert vibrasjonsdata oppgitt av verktøysprodusenter

TECHNICAL REPORT
RAPPORT TECHNIQUE
TECHNISCHER BERICHT

FINAL DRAFT
FprCEN/TR 15350

March 2020

ICS

Will supersede CEN/TR 15350:2013

English Version

Mechanical vibration - Guideline for the assessment of exposure to hand-transmitted vibration using available information including that provided by manufacturers of machinery

Mechanische Schwingungen - Anleitung zur Beurteilung der Belastung durch Hand-Arm-Schwingungen aus Angaben zu den benutzten Maschinen einschließlich Angaben von den Maschinenherstellern

This draft Technical Report is submitted to CEN members for Vote. It has been drawn up by the Technical Committee CEN/TC 231.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Republic of North Macedonia, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and United Kingdom

Eksempel: Fremgangsmåte på utarbeidelse av jobbspesifikk sjekkliste for risikovurdering

Eksponeeringsnivå:
 Produsent: 16 m/s²
 Målt: 8,5 m/s²

Eksponeeringstid:
 Målt: 20 minutter

Triaxial vibration values (vibration vector sum)	Measured in accordance with EN 60745-2-2
Impact driving of fasteners of maximum size for the power tool 1/2", a _h	14.5 m/s ²
Impact driving of fasteners of maximum size for the power tool 3/4", a _h	14.2 m/s ²
Uncertainty (K)	1.5 m/s ²

Eksempel på måling av eksponeeringstid:

- 3 sekunder med vibrasjoner per mutter (eksponeeringstid)
 - 8 muttere per skjøt = 3 x 8 = 24 sekunder per skjøt
 - 200 meter rekkverk per dag (i gjennomsnitt).
 - Hvert rekkverkselement er 4 meter, det betyr 50 rekkverkselementer (og skjøter) per dag (4 meter x 50 = 200 meter).
 - Regnestykke: 24 sekunder x 50 skjøter = 1200 sekunder = 20 minutter
- Eksponeeringstid når to arbeidere deler på oppgaven = 10 minutter

Forhold under boring:	Tiltak ikke pålagt	Tiltaksverdi: Tiltak må iverksettes	Grenseverdi: Maksimalt tillatt. Tiltak må iverksettes
16 m/s ² (produsent)	Mindre enn 120 meter	120 – 450 meter	Mer enn 450 meter
8,5 m/s ² (målt)	Mindre enn 450 meter	450 – 1800 meter	Mer enn 1900 meter

Grønn = Ok. Gul = Over tiltaksverdi Rød = Over grenseverdi.

Formål med vibrasjonsprosjektet

- Bidra til å redusere sykefravær og frafall blant arbeidstakere i bygg og anleggsbransjen som jobber med vibrerende håndverktøy, ved å:
 - I. Øke kunnskap hos entreprenører og arbeidstakere om vibrasjonsnivået til verktøy som brukes mye i bygg og anleggsbransjen.
 - II. Øke kunnskap hos entreprenører og arbeidstakere omkring tiltak som kan bidra med å redusere vibrasjonseksposeringen.
 - III. Utvikle prototyper på verktøy med tekniske modifiseringer som integrert dempemekanisme som reduserer vibrasjonseksposeringen
 - IV. Bidra med økt kunnskap til forskningsfeltet ved å dokumentere effekter av vibrasjonsreducerende tiltak

Fremdriftsplan

Oppgave	Oppstarts-dato	Sluttdato	Hovedansvar
Modifisere fjellbor med integrert dempemekanisme	Mai 2021	April 2022	Hans Lindell/ RISE
Nytt håndtak Atlas Copco BBC16	Mai 2021	Desember 2021	Hans Lindell/ RISE
Utvikle ekstern dempemekanisme	Mai 2021	Desember 2021	Hans Lindell/ RISE
Teste ut og kartlegge effekt av modifiserte fjellbor og ekstern dempemekanisme under ordinære arbeidsforhold	Januar 2022	September 2022	Thomas Clemm/ STAMI Deltakende bedrifter
Måle vibrasjoner i håndverktøy under kontrollerte forhold	Januar 2021 (påbegynt)	Oktober 2021	Hans Lindell/ RISE
Måle vibrasjoner i håndverktøy under ordinære arbeidsprosesser	Januar 2022	Juni 2022	Thomas Clemm/ STAMI Deltakende bedrifter
Studere muligheter for integrasjon av sensor for detektering av fastboring	Mai 2021	Desember 2021	Hans Lindell/ RISE
Evaluerer måleresultater og sammenfatte målerapport	Juni 2022	Oktober 2022	Thomas Clemm/ STAMI
Sluttrapport til BNL, STAMI-rapport samt vitenskapelig publikasjon		Desember 2022	Thomas Clemm/ STAMI

Good
Vibrations!

ARBEIDSGRUPPE

Thomas Clemm (Prosjektleder vibrasjonsprosjektet/ STAMI og Mesta)

Gudmund Engen (Prosjektleder IA-bransjeprogrammet i BNL)

Knut Aaneland (Multiconsult)

Karl-Christian Nordby (STAMI)

Hans Lindell (RISE Institute)